

Albrecht Wacker

NA MUŠCE LOVCE

Vzpomínky elitního odstřelovače wehrmachtu
Josefa „Seppa“ Allerbergera

arma & musae

Mladá fronta

Albrecht Wacker
NA MUŠCE LOVCE

Vzpomínky elitního odstřelovače wehrmachtu
Josefa „Seppa“ Allerbergera

arma & musae

Mladá fronta

PŘELOŽIL VLADIMÍR CINKE

© *Torsten Verhülsdonk & Albrecht Wacker, 2000*

*Originally Published in Germany under
„Im Auge des Jägers. Der Wehrmachts-Scharfschütze Josef Allerberger“
by VS-BOOKS Torsten Verhülsdonk, Herne.*

Translation © Vladimír Cinke, 2013

Desátník Josef Allerberger v březnu 1945 poté, co obdržel Železný kříž

Prolog

Když padl Stalingrad, začal na východě dvouletý ústup německé armády. Stalingradská bitva uvrhla vojáky obou válčících stran do víru nelidského utrpení a bojů.

Východní fronta dala za tyto dva roky zazářit německým vojenským ctnostem a současně se stala místem nesčetných lidských tragédií.

O této válce bylo mnoho napsáno, mnoho analytického, mnoho z odstupu zpravodaje. Těžko se daří nacházet výstižná slova pro to, co je vlastně nepopsatelné – pro vyličení každodenního boje o přežití, prožitou hrůzu a strach. Pokud se to podaří, tak jenom pohledem na osud jednotlivců. Přitom je těžké najít cestu mezi střízlivým odstupem jazyka a pohledu vojenského historika a možným patosem životopisce, jehož lidské citění se sklání v obdivu před jejich fyzickým výkonem a silou jejich ducha.

Tato kniha je věnována takzvanému „odstřelovači“, který je příkladem onoho druhu vojáků, kteří, přehlížení a zapomenuti dějepisci války kolísajícími mezi obdivem a odporem, vykonali vynikající činy a často díky své neohroženosti a osobní statečnosti zachránili mnoho kamarádů tím, že připravovali protivníka s často strašlivou přesností o život. Jako málo jiných vojáků museli žít po válce s vědomím, že díky nim vyhaslo mnoho životů, a to ne anonymně, nýbrž v přímém vizuálním kontaktu s protivníky. Téměř všichni si ponechali pro zbytek života toto vědomí pro sebe. Málokterý z nich byl ochoten podat nezkrášené svědectví o tom, co zažil.

Po padesáti letech prolomil jeden z nejlepších z nich hradbu svého mlčení a za dlouhých rozhovorů se svým životopiscem podal svědectví o své válečné historii. Jako vzpomínku na zvláštní úsek válečné skutečnosti a jako varovné připomenutí skutečné tváře války, tak jak vypadá z pohledu frontového vojáka.

Po tolika letech se v paměti vyprávěcího mnohé přirozeně vytratilo a utkvěly mu v ní jen ty nejvýznamnější zážitky. Povinností životopisce bylo nyní vytvořit informativní spojení mezi těmito zaměnitelnými úseky a uvést neutříděné informace do jazykové a myšlenkově propracované formy. Přitom se ukázala nezbytnost vyplnit mezery ve vyprávění výsledky pečlivého historického výzkumu a doplnit je.

Před životopiscem vyvstal ještě další problém, jehož podstatu výstižně glosuje prosté přísloví: „Vítěz má pravdu a poražený je ten špatný.“ Zatímco ruští a spojenečtí odstřelovači jsou dodnes oslavováni jako hrdinové, jsou němečtí i ve vlastní zemi v očích mnohých bezbožnými vrahy. Z tohoto důvodu bylo nezbytné v prvních třech vydáních této knihy chránit protagonistu této studie rouškou anonymity. Mnohá jména byla proto smyšlená. Obsah ale odpovídal skutečnému dění. Teprve když se připravovalo čtvrté vydání, projevil Josef Allerberger ochotu vzdát se svého pseudonymu.

V následující práci se odvažujeme podat směs živého vyprávění o jednom osudu a věcných údajů.

Josef Allerberger, zvaný Sepp, byl truhlářský tovaryš ze Štýrska, který byl v prvních červencových dnech roku 1943 stržen do stále prudšího víru událostí. Středem jeho života měli být až do konce války v květnu roku 1945 kamarádi a osudy 144. pluku 3. horské divize. Vojáci tohoto svazku se povětšinou rekrutovali z alpské oblasti. Tato etnická jednota měla být jedním z hlavních důvodů vysoké bojové morálky tohoto oddílu, jak se o ní dočteme v následujícím líčení.

Vojáky bojující na východní frontě znovu udeřila svou ledovou rukou třeskutá zima. V beznaději vyvolané chladem a fyzickým vyčerpáním obětovaly svůj život desítky tisíc mužů 6. armády ve Stalingradu. Dodnes existují pochyby o tom, zda tato oběť měla smysl. Pád tohoto města se symbolickým jménem přinesl zjevný zvrat osudu wehrmachtu, dosud bojujícího za přízně bohyně štěstí.

Energicky vedená, ale zcela nedostatečně připravená ofenziva se změnila v nenapravitelnou defenzivu, která nakonec skončila nepředstavitelným chaosem. Na závěr zavlála na říšském sněmu rudá vlajka sovětské armády jako posel přinášející zprávu o nastávající-

cím, téměř padesátiletém rozdělení německého národa. Německo zažilo svůj soudný den v troskách svých měst a kulturních statků.

Třetí horská divize, jejíž osudy vytvářejí rámec této práce, bojovala v zimě 1942–1943 jižně od Stalingradu. Když byla zničena 6. armáda, byla stržena do víru vši silou a s velkou přesilou vedené ruské zimní ofenzivy. Jen díky velkému úsilí a za nepopsatelných ztrát na vojácích a materiálu se divizi podařilo uniknout obklíčení, zničení a zkáze, která postihla jejich kamarády ve Stalingradu. Po vražedných zimních bojích v millerovském kotli a po výpadu, který jí umožnil připojit se k nové záchytné linii ve Vorošilovsku, klesl stav 144. pluku horských myslivců (G. J. R. 144), jemuž bude v průběhu našeho líčení věnována zvláštní pozornost coby kmenovému pluku našich odstřelovačů, na čtvrtinu své běžné bojové síly.

U Vorošilovska zaujal pluk pevná postavení. Během dalších šesti měsíců byl zcela znovu vybudován jak z hlediska mužstva, tak výzbroje.

Ve srovnání s boji, kterými prošli v zimě, nyní vojáci 144. pluku (stočtyřiačtyřicátníci) vedli jen lehké obranné boje, při nichž čelili znepokojujícím ruským výpadům. Jinak docházelo za běžného válečného dne k akcím úderných jednotek, příležitostným dělostřeleckým přepadům a stálému obtěžování ruskými odstřelovači, jehož obětmi se stávali zejména nově nastoupivší a nezkušení vojáci. Němci, kteří trpěli latentním nedostatkem těžkých pěchotních zbraní, tu byli zatím více či méně vydáni protivníkovi na milost a nemilost. Jen v několika málo případech se podařilo zjistit, kde se nachází postavení ruského odstřelovače, a bojovat s ním se středními pěchotními zbraněmi, jako jsou granátomety, kulomety nebo lehká protitanková děla, kterých ale bylo málo. Zcela zjevně se nedostávalo vlastních odstřelovačů.

První kapitola

Konec lidské nevinnosti

Bylo to na východní frontě za slunného letního rána. Ve stále teplejším vzduchu se po vlhké noci vznášela vůně země a trávy. On však nyní nevnímá přírodu, to mu teď je zapovězeno. Všechny jeho smysly jsou napjaty do krajnosti. Je jako dravec slídící po kořisti. Okem vyzbrojeným dalekohledem znovu a znovu přejíždí předpolí ruských postavení. Tam někde musí být dokonale zamaskované postavení ruského odstřelovače, kterému padlo v posledních dnech za oběť devět kamarádů. Je to zcela jistě perfektní znalec svého řemesla, neboť Sepp již po dva dny marně pátrá po jeho pozici. Když brzy ráno zabila protivníkovu stěla posledního z těch devíti horských myslivců, usoudil Sepp, že se mu podařilo rozpoznat přibližně směr, v němž se nachází jeho protivník.

A tu konečně objevil zrádnou indicii. Hromádky trávy, které se jaksi podivně kupí pod jedním keřem. Seppův ostrý zrak se zaměřuje na podezřelé místo. Ano, přesně tam je. Když rozeznává cosi jako matné obrysy zaměřovacího dalekohledu a ústí zbraně, zaplaví mu žíly adrenalin. Z ústí zbraně vyšlehne náhle záblesk. Zaslechne prásknutí a uvědomuje si, že se na něj již řítí střela. Leží ve svém postavení jako by byl ochromen, neschopen uniknout rychlým pohybem zkáze, kterou mu připravil osud. Tupý úder střely jej zasahuje doprostřed čela. Ve zlomku vteřiny mu exploduje hlava a s ní i vědomí.

V témže okamžiku se vyděšený Sepp probouzí z hlubin snu. Srdce mu prudce buší, jakoby stoupalo až do krku. Má pocit, jakoby to trvalo celé minuty, než se vrátí z roku 1944 do přítomnosti. Pomalu se vzpamatovává. Otevřeným oknem ložnice pronikají tlumené noční zvuky a příjemný čerstvý vzduch počínajícího léta. Sepp vstává a jde k oknu. Dychtivě saje noční vzduch do sevřené hrudi. Poté co se několikrát nadechne, upírá zmatený pohled k siluetě Štýrských Alp, nad kterými se vznáší kýčovitě krásný měsíc. Tak jasný byl též

měsíc za pozdního léta nad ruskou stepí, kterou rachotil na frontu malý, v obrovské širé krajině se ztrácející vlak s posilami. Sepp si vzpomíná, jak seděl v otevřených dveřích vagonu a netrpělivě napíнал mysl zaměstnanou představami nastávajícího opravdového vojenského života plného vzrušení. „Jací jsme byli ubozí, nerozvážní chudáci,“ myslí si a jeho myšlenky bloudí v minulosti. A stejně jako v mnohých minulých letech se mu do nich vtírají epizody válečných let. Mnohé z událostí, které se staly před více než padesáti lety, prožívá ještě dnes, jako by to bylo teprve včera.

Sepp, který se narodil v září (podle jiných zdrojů v prosinci – pozn. red.) roku 1924, vyrostl jako syn truhlářského mistra v bezpečí vesnického prostředí ve Štýrsku. Prožil bezstarostné dětství, kdy si osvojil konzervativní hodnoty, jako jsou láska k vlasti, píle, plnění povinností a poslušnost vůči společenským autoritám. Hluboké zakotvení v těchto etických hodnotách mu umožnilo snášet odevzdaně nastávající osud. Jakoby to bylo naprosto samozřejmé, následoval při volbě povolání svého otce a vyučil se truhlářem s tím, že jednoho dne převezme otcovský podnik. Nastávající vojenská služba byla pokládána za povinnost a čest současně a voják se těšil značné úctě svého okolí. Vyhlášení za schopného při odvodu a následující povolání do armády mladé muže vzrušovalo a dodávalo jim značnou dávku sebevědomí a pocit, že náleží k dospělým. Sepp byl poznamenán společenskou a politickou atmosférou doby. Jeho dětství bylo ovlivněno a řízeno autoritativní a silně ideologizovanou politikou Třetí říše, která zvláště ovládala umění spojovat u mládeže národní sebevědomí, konzervativní ctnosti a hodnotové představy s bezvýhradnou připraveností k uskutečnění mocensko-politických cílů. Pro mladé muže v Seppově věku bylo bezpodmínečnou povinností přihlásit se dobrovolně do wehrmachtu a bojovat se zbraní v ruce za cíle, které si klade nová doba. Po téměř třech letech války, v jejímž průběhu dobýval wehrmacht jedno vítězství za druhým, se mnozí mladí muži doslova obávali, že se nebudou moci zúčastnit velkého zápasu za novou dobu. Vždyť vítězství bylo podle všudypřítomné propagandy na dosah ruky. Pro mladé lidi z vesnice, kterých se to týkalo a kteří neměli žádnou představu o hořké a nemilosrdně realitě války, byl den, kdy byli na podzim roku 1942 uznáni schopnými vojenské služby, dnem cti. Starosta

pronesl ráznou řeč o službě vlasti a hrdinném zápasu se světovým bolševizmem. Hasičská kapela zahrála řízně dostaveníčko a dívky ze Svazu německých dívek (BDM) přinesly pro budoucí hrdiny malé kytice, které jim připnuly na klop. Tito budoucí vojáci vůbec nepomýšleli na možnou smrt nebo zmrzačení. Šest z mladých mužů, kteří s pýchou vytvořili skupinu před fotografem, nepřežilo následující dva roky. O několik měsíců později narukovali plni napjatého očekávání.

Po vyučení byl osmnáctiletý Sepp v únoru 1943 stejně jako téměř všichni mladí muži z jeho regionu povolán do Kufsteinu k horským myslivcům. Po absolvování obvyklých vstupních formalit jako vystrojení apod. byli Sepp a jeho kamarádi o deset dní později přeloženi do Mittenwaldu, kde měli projít základním pěchotním výcvikem. Během šesti náročných měsíců se ze Seppa stal střelec z kulometu. Během celého výcviku vůbec nepřišlo na přetřes téma „odstřelovači“ jako taktická komponenta vlastního nebo nepřátelského pojetí pěchotního boje. Mluvílo se jen pohrdavě o ruských střelcích ze zálohy a ženských s flintami, se kterým mají právě kulometníci důrazně a nesmiřitelně bojovat. Výcvik byl tvrdý, ale nebyl doprovázen velkou šikanou, jaká panovala v mírové době a na počátku války. Usilovalo se o to připravit mladé muže na jejich těžký úkol přinejmenším fyzicky a z hlediska bezpečného ovládnutí zbraní. Své znalosti se jim snažili předat zvláště instruktoři, kteří měli zkušenosti z fronty, neboť věděli, jak dramaticky vysoké jsou ztráty, které postihují právě nové vojáky ze záložního vojska, kteří jsou znenadání zaskočeni nepředstavitelnou realitou války, do níž byli strženi. Mnozí z nich, kteří byli okamžitě vystaveni nemilosrdné brutalitě boje, byli zachvázeni odnepaměti zakódovanou panikou, která vyvolala neovladatelný reflex útěku. Toto chování, které bylo účelné v hloubi dějin, se stalo prokletím v realitě rafinovaných strojů na zabíjení působících na dálku a na rozsáhlém prostoru.

Pečlivě prováděný výcvik může být zaměřený na to, aby ve vojákovi vypěstoval cit pro okamžik konfrontace probíhající mimo oblast s námahou osvojených etických hodnot. Dril, jehož účelem je vytvoření silného reflexu, dává vojákovi do ruky malý nástroj umožňující zvládnutí jeho instinktu, který mu velí dát se na útěk. Nakonec to ale závisí na každém jednotlivci a teprve v bojové si-

tuaci se ukáže, zda bude schopen klidně hledět do tváře války, nebo ne. Již zde se utváří válečník, jemuž se boj stává druhou přirozeností a válka domovem. Válečník je zajatcem anachronistické fascinace zabíjením a rizikem, že bude sám zabit. Jen z takové výhně válečné skutečnosti vychází skutečný odstřelovač, který si dovede v přední linii a v ohnisku bojů zachovat jasnou mysl a schopnost jednat a optimálně ovládat svou zbraň, pušku se zaměřovacím dalekohledem. Jenom takovým vojákům náleží právem označení „odstřelovači“.

Na počátku července obdrželi Sepp a jeho kamarádi rozkaz odjet na frontu k pluku horských myslivců č. 144, který se stále ještě nacházel na jižním úseku východní fronty u Vorošilovska. Představovali tak jednu z posledních „náhradních dodávek“, které měly obnovit plnou bojovou sílu pluku. Většina z nich měla naposledy ve svém mládí příležitost navštívit své rodiny a rozloučit se s nimi. Tři dny dovolené před transportem na frontu rychle uběhly. Nešlo najít vhodná slova o nejisté budoucnosti, ale při jakékoli příležitosti jej matka hladila něžně po hlavě a hledala jeho dotek. Otec, který bojoval v první světové válce, skrýval svoje obavy tím, že mlčel a pilně pracoval. Okamžik rozloučení se nezadržitelně blížil. Matka se rozplakala, když Sepp nastoupil do autobusu, kterým jel nazpět do mittenwaldských kasáren. Otec jej na rozloučenou objal, což jinak nebylo jeho zvykem. Bylo zjevné, že se jen s námahou ovládá. Zašeptal Seppovi do ucha: „Dej na sebe pozor, chlapče, přejí ti z celého srdce, aby ses vrátil živ a zdrav. To ale závisí na vůli Boží.“ Když autobus přijel, zamával Sepp krátce ještě jednou, a pak se náhle začal strnule dívat dopředu. Jinak by se přestal ovládat. Až dosud se mu to dařilo jen s velkou námahou.

Na úseku 3. horské divize již po tři týdny vyvolávalo obavy zjištění, že se Rudá armáda, posílená dodávkami nových amerických zbraní, připravuje na velkou ofenzivu, jejímž cílem byly Doněcká pánev a Ukrajina. Proto byl s otevřenou náručí vítán každý muž, který posílil bojeschopnost německých oddílů. Po celé dny rachotily nekonečnou ruskou stepí senem vyložené dobytčí železniční vagóny směrem k Vorošilovsku. Při příjezdu do Vorošilovska měli Sepp a jeho kamarádi to „štěstí“, že sem dorazili bezprostředně v okamžiku, kdy začínal ruský útok. Aniž

by měli možnost navyknout si na frontový život, byli vrženi již prvního dne po příjezdu do mimořádně tvrdého a velkými ztrátami doprovázeného boje o rokli Redkinu. Vyjádřeno vojenským žargonem si Sepp vytáhl „podělanou kartu“. Po zbytek války bude osudem 3. divize horských myslivců stát vždy v ohnisku bojů na jižním úseku východní fronty v pro ni atypické úloze obyčejné pěchoty. Jednotka utrpěla enormní ztráty. Její opotřebování několikrát přesahovalo výši původního stavu.

Doněcká pánev s rozsáhlými uhelnými doly byla důležitým dodavatelem surovin, a proto o ni měly obě válčící strany ten největší zájem. Již v době německého postupu nebylo možno vyčistit od nepřítele doly a jejich obrovský systém štol. Celé ruské bojové skupiny nechaly přes sebe přejít jednotky wehrmachtu a ukrývaly se ve štolách. Pokud toho byly ještě schopny, překvapovaly německé vojáky náhlými útoky. Při tom docházelo k vražedným bojům muže proti muži, které pak pokračovaly i v podzemí.

Energicky vedený sovětský útok již prolomil německé linie. Nyní se Sověti pokoušeli předmostí rozšířit. Velitel 3. divize horských myslivců vyhodnotil situaci jako tak hroživou, že nechal okamžitě vést protiúder, aniž by předtím připravil a přeskupil své síly. Protiútok se zdařil, ale vojákům přinesl Pyrrhovo vítězství.

Za úsvitu 18. července 1943 se myslivci tiše odebrali do shromažďovacího prostoru. Muži se uzavřeli do sebe a tvrdé rysy jejich obličejů poznamenalo napětí a nervozita. Každý z nich měl vlastní metodu, jak před bojovým nasazením bojovat se strachem. Staří mazáci žvýkali s pochmurným výrazem patku chleba, kouřili nebo se nutili ke klidu strnulou mimikou. Nováčci jen stěží zvládali nervozitu, trpěli motorickým neklidem, jejich pohyby byly chvatné. Mnozí pořád zvraceli, vydělávali se a močili. Sepp, který vůbec neměl tušení, co se na něj přivalí, pozoroval tuto neobvyklou scenerii se zjevnou nechutí. Nemohl pozřít ani kousek jídla, obracel se mu žaludek a měl pocit, jako by jeho tělo bylo ze želatiny. Měl dojem, že se nemůže pohybovat. V této kritické situaci měl to štěstí, že velitel jeho oddílu se již vypracoval na zkušeného mazáka, který přes veškerou tvrdost bojů neztratil cit pro nováčky svého oddílu. Povšiml si Seppova strachu a uklidňoval jej: „Hluboce se nadechni, mysli jen na tvůj kulomet a stříle, jak tě to naučili ve

výcviku, dávej pozor na mne a mé rozkazy. Dávám na své chlapce pozor, a když to bude moc špatné, budu u tebe. Doposud jsem svůj oddíl dostal z každého maléru a také dnes tu nikoho nenecháme.“ Směs mladické nezkušenosti a slepé důvěry ve velitele oddílu, který působil suverénním dojmem, propůjčovala Seppovi nezbytnou sílu překonat ztrnutí a čelit událostem, které se na něj měly řítit během jeho křtu ohněm.

Krátce před pátou hodinou začal útok palbou dělostřelectva rozmístěného za první linii. Tupé údery rozrývaly zem před myslivci. K jasnému nebi vyletovala oblaka hlíny. S řevem vyvolaným dopadajícími střelami a syčením střepin granátů se mísily zvuky, které Sepp ještě neznal a nemohl určit jejich původ, ale které mu byly velmi nepříjemné. Myslivci se krčili ve svých postaveních a čekali na rozkaz k útoku. Asi po dvaceti minutách dělostřelecká palba utichla a Sepp si náhle uvědomil, co to bylo za neobvyklý hluk. Byl to zvířecí křik zraněných Rusů.

Uprostřed zděšení, které se jej začínalo zmocňovat, zazněl povel k útoku. Veškeré napětí a nervozita se náhle vybily v pohyb. Začínající prudká palba strhla vojáky s sebou jako prudký vír. Náhle začaly ruské granáty vybuchovat i v řadách myslivců. Jeden explodoval vedle Seppa. Byl to syčivý zvuk rozdírající uši. Kamarád po jeho pravici, mladý chlapec z Berchtesgadenu, který byl stejně starý jako Sepp, zíral nevěřicně na svůj roztrhaný kabát od uniformy, z něhož s každým pohybem vyhřezávalo stále větší množství střev. Po několika vteřinách hrůzy začal nelidsky křičet a pokoušel se zastrčit nazpět vnitřnosti, z nichž stoupala pára. Sepp mu chtěl přispěchat na pomoc a odložil svůj kulomet, když tu jej jeho nadřízený poddůstojník udeřil do zad a zakřičel na něj: „Vpřed, do útoku, tomu stejně nemůžeš pomoci, kryj kamarády palbou!“ Sepp se probral ze strnulosti. Zraněný náhle zmlkl a padl s nepřítomným pohledem na kolena a bezvládně se svalil obličejem dolů na rozrytou zem. Sepp, který už se dostal o dvacet metrů dále, již nehleděl na kamaráda vykoupeného smrtí. Nebyl schopen přemýšlet, náhle jej ovládla z hlubin věků přicházející vůle přežít. Smrt, zranění a strach pro něj ztratily význam. Skutečnost pro něj sestávala jen ze střelení, nabíjení, skoku vpřed, krytí se a dravčího pátrání po cíli, po nepříteli. Změnil se. Z nezkušeného mladého muže se

v příštích hodinách zuřivého boje stane voják, dokonce ještě více, válečník v původním slova smyslu. Ze směsi strachu, krve a smrti vznikla droga, která nejen vyvolávala opojení, ale také depresi, protože její existence svědčila nejen o tom, že je veta po osobní lidské nevinnosti, ale ničila také pocit naděje a kradla budoucnost jednoho lidského života. Seppovi bylo zabíjení vnuceno jako řemeslo. Jeho osudem se stalo, že se v zabíjení stal skutečným mistrem.

Seppův oddíl, který kryl palbou kulometu, se právě bez známky odporu opatrně pracoval křovinatým terénem. Náhle vojáků zaskočila prudká palba vedená ze skupiny keřů asi dvacet metrů vzdálených. Jeden z myslivců mlčky padl skosen deštěm kulek kulometné dávky. Sepp ihned opětoval palbu, zatímco se myslivci, kteří unikli zranění, začali krýt. Odpor nepřítelů pak umlčeli přesně zaměřenými granáty a za vzájemného krytí palbou se probíjeli směrem k nepříteli, kterého jakoby náhle pohltila zem. Když vnikli mezi keře, našli čtyři mrtvé Rusy před mistrně zamaskovaným vchodem do štoly. Mrtví byli zcela vyhublí a působili zanedbaným dojmem. Pravděpodobně setrvali ve štole celé měsíce. Do štoly vedly čerstvé stopy.

Smíšený pocit zvědavosti a fascinace hrůzou hnaly myslivce se zbraní připravenou ke střelbě do hroživého otvoru. Několik minut poté, co je pohltila země, zaslechl Sepp tupý zvuk výstřelů. Krátce nato se myslivci znovu vypotáčeli na denní světlo blédí jako mrtvoly a zjevně zmatení. Nebyl čas na vyptávání, neboť bezprostředně potom zaútočila na Seppově úseku jedna ruská rota a myslivci byli znovu strženi do víru boje. Neúprosný zápas trval až do setmění v deset hodin. Sepp pokládal za zázrak, že na rozdíl od svých mnohých kamarádů přestál ten den bez úhony. S jeho rotou jej stáhli do výchozího postavení ráno zahájeného útoku. Vzhledem k tomu, že síla ruského odporu byla podceněna, musel útok nazítří začít úplně od začátku. Obě strany v noci reorganizovaly své síly, a tak si myslivci mohli po několika hodin dopřát přestávky v boji. Využili pauzy k tomu, aby ošetřili menší zranění těch, kteří byli ještě schopni pochodu, a aby vyfasovali munici a jídlo. Když tak dřepěli se skývou chleba, rybí konzervou a kouřili, probírali v krátkých rozhovorech nejdůležitější události dne. Teprve nyní měl Sepp příležitost vyptat se svých přeživších kamarádů na události, které

zažili ve štole. V nesouvislých větách, ještě v moci nezvládnutého zděšení, mu oba přeživší myslivci líčili jednu z těch rozumu se vymykajících událostí, které se v průběhu války nahromadily. Když si v šeru štoły nahmatávali cestu, narazili po asi padesáti metrech na svíčkami spoře osvětlenou jeskyni naplněnou hrozným zápachem. Trvalo to nějakou dobu, než si navykli na tmou a spatřili tu hrůzu v její skutečné podobě. V jednom rohu se krčili dva uprchlí Rusové. Byli vyhublí na kost a úzkostlivě se k sobě tiskli. Proti nim leželi na bednách od nábojů zbytky dvou pečlivě rozřezaných lidských těl, která byla zjevně za účelem jejich zachování využita nad ohněm. V jiném rohu ležely vedle výkalů rozkládající se vnitřnosti a okoušané kosti. Jeden z myslivců, který trochu dovedl rusky, se i přes to, že se otrásal odporem, dokázal zeptat obou vyděšených přeživších, co se tam stalo.

Rusové líčili, že když jejich lidé ustoupili, zanechali je s dalšími třiceti pěti muži v této štole. Dostali striktní rozkaz, aby udrželi toto postavení v tajnosti, dokud nedojde k ruskému protiútok. Ten ale po několik měsíců nepřicházel a jejich zásoby byly brzy spotřebovány. Politruk dbal na dodržování rozkazu. Když se nakonec mezi vojáky začalo ozývat stále více hlasů, že je třeba tuto pozici vyklidit, politruk ve snaze zastrašit je střílel chladnokrevně do týla dva nejmladší vojáky, kterým bylo právě šestnáct let, a rozkázal s namířenou zbraní, aby je otevřeli, vyňali jim vnitřnosti, rozřezali je a vyudili části jejich těl nad ohněm. Pak donutil vojáky, aby si rozdělili játra mrtvých a syrová je snědli. Během následujících týdnů se mimo jiné živili masem těchto dvou nešťastníků. Na odpor nebylo ani pomyšlení, protože rotný a oba poddůstojníci spolupracovali s politrukem a drželi zbraně v uzavřených bednách. Zanedlouho byli mrtví snědeni a politruk zastřelil chladnokrevně dalšího mladého vojáka. O několik dní později se přes štolu přehnal ruský útok a skupina mohla znovu vyjít na povrch. Zatímco myslivec tlumočil to, co slyšel, začal jeden z vojáků, kterému se udělo špatně, zvracet. Sotva nabral dech, zakřičel: „Vy hnusní sráči!“ a zmáčkl spoušť svého samopalu MP 40. Oba Rusové zachváceni panikou zírali nevěřícně na průstřely svých těl. Z jejich do široka otevřených, oněmělých úst klokotavě tryskala zpěněná krev, poslední záchvěvy jejich utýraných těl dávaly najevo, jak z nich prchá

život. „Pryč odsud, hoši,“ zvolal velitel oddílu a vojáci spěšně opusili toto místo hrůzné apokalypsy. Myslivci lačně sáli svěží vzduch, i když si sami nebyli jisti svým budoucím osudem.

Z pohledu zkušených vojáků to byla jen epizoda. Seppa ale zaplavilo nezměrné množství těch nejdivočejších dojmů. Nahlédl přece do propastí lidského bytí a učinil osobní zkušenost týkající se samé jeho podstaty. Byl to však jen neškodný začátek ve srovnání s tím, co mělo následovat. Sepp se ale nemohl oddávat hlubokomyslným úvahám, na to nebyl čas. Bylo třeba se vyspat a utišit hlad, a zůstávalo mu jen několik málo klidných hodin. Nakonec to trvalo čtyři dny, než mohl být díky podpoře dodatečně dorazivšího dělostřelectva a samohybných děl zdolán sovětský odpor. Dobyetí cípu ruské půdy stálo život šesti set padesáti německých vojáků.

Po těchto osmi dnech přišel Sepp i o poslední zbytky své mladické nezkušenosti. Zážitky z těchto vražedných bojů se mu vryly hluboko do tváře. Vypadal tak vážně, jako by byl o deset let starší. Jeho rota nyní sestávala jen z dvaceti mužů. Z jeho skupiny zůstali na živu jen on a jeden poddůstojník. Sepp ztratil pocit času, strachu a soucitu. Stal se hříčkou událostí a za neustálého střídání boje, hladu, žízně a nelidské únavy jej řídil jen pradávný pud sebezáchovy.

Druhá kapitola

„Zkus své štěstí jako odstřelovač.“

Dne 22. července 1943 se podařilo obnovit někdejší německou hlavní bojovou linii. Rusové bojovali se zoufalým odhodláním. Byli dobře zamaskováni a často prokazovali enormní střeleckou kázeň. Stříleli teprve ze vzdálenosti menší než padesát metrů. Každý výstřel tak znamenal zásah. O citelné ztráty v řadách myslivců se postarali zejména ruští odstřelovači.

Hlavní zkušeností střelce z kulometu Allerbergera se stalo poznání, že jeho vojenské zařazení je daleko nebezpečnější než jiné, že je to přímo vstupenka do nebe. Strategický význam kulometů nutně vyžadoval, aby se proti nim bojovalo těžkými pěchotními zbraněmi, jako jsou granátomety a pěchotní děla. V pohyblivém boji pak měli tuto úlohu plnit především odstřelovači. Ztráty mezi kulometníky byly proto nadměrně vysoké. Již po několika málo dnech na frontě mu bylo jasné, že jeho přežití rozhodující měrou závisí na tom, zda bude zařazen k jiné zbraně.

Když jej pátého dne bojů zasáhla střepina granátu, pocítil jen tupý úder do levé ruky. Vzal zranění na vědomí s překvapivě nezúčastněným fatalizmem jako nevyhnutelný důsledek své situace. Kupodivu ho rána vůbec nebolela a sotva krvácela. Mechanicky vyzkoušel, zda může rukou pohybovat, a uklidnil se, když se ujistil, že to je v pořádku. Vrhł se na zem za svůj kulomet, roztrhl balíček s obvazem a s pomocí jednoho kamaráda si rychle obvázal ránu, která mu zela v dlani. Sotva byl obvázáán, kamarád již volal: „Seppe, tam vpředu, přicházejí, střílej, střílej!“

Bolest pocítil teprve o celé hodiny později, když byl zbytek jeho roty stažen z bojové linie a Sepp se trochu uklidnil. Na shromaždišti poskytoval raněným první ošetření lékař s několika sanitáři. Obvaziště se nacházelo v malém, slámou pokrytém selském domě kousek od velitelství pluku. Sepp bez jakékoli emoce vnímal kulisu sestávající ze sténání, naříkání, jednotlivých výkřiků a zápachu

obnaženého masa. Jeden ze sanitářů třídil přicházející zraněné podle závažnosti utrpěných ran. Jednoho mladistvého vojáka přinesli na stanové celtě. Pod jeho chlapeckým obličejem, z něhož se draly stále znovu stony: „Nemohu se hýbat, och, Bože, nemohu se pohnout,“ se pohupovalo ochromené tělo připomínající loutku. Šikovatel od sanity nadzvedl trup zraněného, zepředu nedotčený. Mezi lopatkami zela rána, do které by se vešly dvě ruce a ze které se na šikovatele cenily jako bílé zuby úlomky žeber a páteře. Nechal jej opatrně znovu klesnout na celtu. „Tomu chlapci už není pomoci. S takovým zraněním je smrt dar od Pánaboha. Zaneste ho do stodoly za farářem.“ Tam se shromažďovaly beznadějně případy. Vojenský duchovní, který se zjevně hroutil při pohledu na veškeré to utrpení, se statečně snažil dát poznamenaným smrti aspoň nějakou útěchu.

Seppovo zranění bylo vyhodnoceno jako lehké. Musel se postavit do řady, která končila u sanitáře šikovatele, který rutinně čistil rány a zašival je. Vedle něj seděl další šikovatel, který si ovázel pravé předloktí kapesníkem a upevnil si obvaz zasunutou holí. Jeho oddělená ruka se pohybovala na několika zbývajících šlachách. Strnulý hrůzou upíral pohled před sebe. Trvalo ještě tři hodiny, než se Sepp konečně dostal na řadu. Šikovatel mu beze slova sejmul obvaz, ujistil se, že se do rány nedostala nějaká cizí látka, a vyčistil ji roztokem sulfonamidu. Pak se Seppovy paže zmocnil silný svobodník zdravotní služby a zkroutil mu ji za záda, takže Sepp nemohl na své zranění vidět. Sotva se tak stalo, začal svobodník bez jakéhokoli umrtvení a s velkou obratností rozřezávat a sešívat okraje rány. Svobodník svírající pevně Seppovu paži mu poradil: „Klidně křič, rozptýlí tě to.“

Sepp plně pocítil bolest, když z něj spadlo napětí a nemusel se již ovládat. Svým křikem dal konečně najevo, jak nelidské zážitky musel přestát v průběhu posledních dní.

Charakter jeho zranění vyžadoval několik dní klidu, a proto byl s některými podobně zraněnými kamarády přeložen na čtrnáct dní k plukovnímu trénu, kde si měl vyléčit ránu při vykonávání lehkých pomocných prací. V té době byl jeho zcela decimovaný pluk přeložen do Vorošilovska za účelem personálního a materiálního doplnění. Vyučeného truhláře Seppa přidělili plukovnímu zbroj-

mistrovi jako pomocnou sílu. Měl za úkol třídit ukořistěné zbraně a až pokročí jeho rekonvalescence, opravovat pažby poškozených německých karabin.

V relativním bezpečí a klidu zázemí Sepp logicky uvažoval o své situaci na frontě a pevně se rozhodl, že jakmile se mu naskytne příležitost, pokusí se vyhnout další službě jako kulometník.

Osudovou náhodou se stalo, že mezi zbraněmi, které měl za úkol třídit, našel ojedinělou ruskou odstřelovačskou pušku, kterou ukořistila jeho rota. Jednotka ji s sebou vláčela několik týdnů, aniž by ji poslala dál do sběrných míst válečné kořisti v týlu. Sepp se okamžitě zeptal plukovního zbrojmistra, zda by se mohl cvičit ve střelbě s touto zbraní. Ruské munice bylo dost a zbrojmistr řekl Seppovi, jako by viděl do budoucnosti: „Ukaž, co dovedeš, možná jsi rozený odstřelovač. Takové chlapce můžeme potřebovat, abychom Ivanovi jednou zatopili. Ty sám nejlíp víš, jak nám jeho odstřelovači ztěžují život.“

Ještě téhož večera začal s cvičnou střelbou na cíl. Již za několik málo dní nabyl jistoty. Zbrojmistrovi začalo jeho střelecké umění imponovat. Sepp trefil zdánlivě bez námahy krabíčku od sirek na sto metrů a na tři sta metrů dřevěnou muniční krabici pro pět set patron do karabin, jejíž víko mělo rozměry asi třicet na třicet centimetrů.

Čtrnáct dní rekonvalescence uběhlo rychle, rána se dobře zahojila, a Sepp se musel vrátit ke své rotě. Když se loučil se zbrojmistrem, ten mu předal ruskou pušku se zaměřovacím dalekohledem. „Seppe, mluvil jsem s tvým starým [slangový název pro velitele roty] a vyprávěl jsem mu, jak umíš střílet. Nemá nic proti tomu, když zkusíš štěstí jako odstřelovač. Tak to, chlapče, Ivanovi natří!“

V prvních srpnových dnech roku 1943 se tak Sepp znovu objevil u své roty s odstřelovačskou puškou pod paží. Když se hlásil u svého šikovatele, byl mu při té příležitosti bez formalit předán černý odznak za zranění spolu s listinou. „Allerberger, nemyslete si, že to máte za sebou. To byla jen ochutnávka. Držte se každopádně prdeli pěkně u trávy, právě teď, když jste odstřelovač. Teď si můžete dát odchod a zatápně Ivanovi.“

Na frontě nyní vládl relativní klid a bojová činnost se omezovala na malé dělostřelecké souboje a šarvátky mezi průzkumníky.

Přesto byl tlak, který působili ruští odstřelovači, enormní. Kdo se nekryl, hrozilo mu, že přijde o život, a přes všeobecnou opatrnost ruští odstřelovači stále znovu nacházeli nějaký cíl. Ve veliteli své roty měl Sepp chápacího nadřízeného, který si plně uvědomoval, jak dobré by bylo mít vlastního odstřelovače, a litoval, že jeho rota jimi nedisponuje. Tento názor nesdíleli všichni. Mnozí důstojníci pokládali odstřelovače za nečestné a zákeřné bojovníky – za střelce ze zálohy – a odmítali je. Jeden důstojník od 3. divize horských myslivců tento postoj výstižně formuloval ve svých vzpomínkách:

„Byl to snad jeden z oněch střelců, kteří se vyplížili za svítání nebo před setměním a tiše leželi s pohledem upřeným, jako kočka nad myši dírou, do dalekohledu zaměřeného na nepřátelský zákop pro střelce, z níž se pak vynořilo rameno, hlava – jen na okamžik, ale to stačilo. A do ticha padla rána. Z křečovitě se svírající ruky pomalu vypadla prázdná konzerva. Tělesná potřeba, kterou někdo zaplatil životem. Je to ještě boj?“

K tomu je zapotřebí vysvětlení.

Velkým problémem pro vojáky v terénních pozicích představuje vyprazdňování. Z hygienických důvodů není možné zanést omezený prostor pohybu výkaly. Proto všichni vojáci, jakmile nabyli několik dnů frontové zkušenosti, shromažďovali prázdné konzervy jako jakési polní toalety. Poté co si do nich ulehčili, nutil přirozeně zápach a nadávající kamarádi, aby je rychle odklidili. Vojákoví, který v tom ještě nebyl vycvičen, se stávalo, že když se v obavě před potřísněním „voňavými“ pozůstatky odvážně vymrštil přes okraj zákopu, příliš se napřímil. Dobrý odstřelovač dovedl takové příležitosti bezohledně využít.

Důstojníkovy řádky jsou přesto projevem bigotnosti. Válka není etická a není na ní nic heroického. Je to pokus dosáhnout za použití krajního násilí a za cenu smrti, zmrzačení a ničení politického cíle. Naprosto nezáleží na tom, zda nás zasáhne projektil odstřelovače nebo nás roztrhají střepiny granátu. A když již se probírá sporný pojem cti, otevřenou otázkou zůstává, kdo je čestnější a statečnější v boji – důstojník, který kvůli dosažení strategického cíle, kvůli osobnímu uznání nebo z důvodu neschopnosti respektovat taktiku přivede do zkázy celou rotu, nebo odstřelovač, který sice bojuje „zákeřně“, ale velmi účinně a při tom se sám vystavuje

velkému riziku. Nelze mu vyčítat, že rozhoduje o svém přežití díky šikovnosti a chytrosti ve větší míře než například kulometník, který figuruje v plánech svých představených jako taktický prvek a jehož jednání je předem dáno.

Seppovi již každopádně nehrozilo, že bude znovu jako kulometník stát na místě, kde jej čekala cesta do nebe. Nyní bezprostředně podléhal veliteli roty. Protože se bojová situace tehdy v podstatě omezovala na zajišťování postavení, dal velitel novému odstřelovači volnou ruku v celém úseku, který držela jeho rota. Instinkt vedl Seppa k správnému postupu. Prvního dne obešel zákopy, aby se vyptal kamarádů na to, co zpozorovali v předpolí. Pozdravili ho s úlevou. „Konečně odstřelovač – předved’ jim to, Seppe.“ Jeden velitel kulometného oddílu ho chytil za rukáv a zatáhl ho do přibližovacího zákopu. Štěrbinou mezi kmeny stromů navršenými tak, aby chránily okraj zákopu, ukázal na ruská postavení a prohlásil: „Tam vpředu leží již celou řadu dní u Ivana odstřelovač. Ten střílí na všechno. Podívej se, dokonce v nádobí na vaření, které jsme drželi nad zákopem, je díra. Nemůžeš nás ho zbavit?“

Třetí kapitola

Nepochopitelné a nezbytné štěstí

Sepp napjatě pátral svým osminásobně zvětšujícím dalekohledem, který mu na popud velitele roty vydali zbrojíři, úzkou šterbinou mezi kmeny po protivníkovi, nemohl ale odhalit nic podezřelého. Navrhl potom zvednout opatrně srolovanou stanovou celtu, na kterou dali polní čepici, nad okraj zákopu, zatímco sám bude pozorovat ruské postavení. Ruský odstřelovač byl ještě dost nezkušený, neboť vystřelil, jakmile se čepice ukázala nad okrajem příkopu. Sepp zahlédl, jako by to byl závan větru, záblesk plamene vycházejícího z hlavně protivníka. Teď věděl, kde Rus leží, mohl dokonce rozpoznat objektiv zaměřovacího dalekohledu podle slabého odlesku světla na jeho čočce. Již během prvního nasazení do boje jako odstřelovač se projevil Seppův intuitivní cit pro tento způsob válčení, neboť si ihned osvojil první lekci v přežívání:

Nikdy nestřílet na cíl, který nedovedu bezpečně identifikovat. Při „volném lovu“ vždycky jen jednu ránu z jednoho postavení, pak je okamžitě změnit nebo se v něm zamaskovat tak, abych byl neviditelný.

Seppův protivník ale setrval ve svém postavení a čekal na nový cíl. Byla to osudná chyba, kterou zaplatil životem. Sepp si položil srolovanou stanovinu za kmeny stromů jako podložku. Opatrně posunul ústí své pušky škvírou sloužící k pozorování. Nemohl při tom vůbec využít dalekohled, protože mu to nedovoloval malý rozměr otvoru. Rus ležel jen asi devadesát metrů od něj, takže Sepp mohl ještě zaměřit svůj cíl přes hledí a mušku. V tomto případě nemohl dělat nic jiného.

Náhle se ho zmocnila nervozita. Kamarádi od něj očekávali naprosto přesný výstřel a Sepp si uvědomil, že poprvé v životě stojí bezprostředně před úkolem zcela vědomě a „cíleně“ usmrtit jiného člověka. Zmocnily se jej výčitky svědomí, vyschlo mu v krku a měl pocit, že se mu náhle svírá hrdlo. Rozbušilo se mu prudce srdce a při

pohledu přes hledí cítil, jak se třese. Měl pocit, jako by byl ochromen a neschopen zmáčknout spoušť. Musel na chvíli přestat mířit a nadechnout se, aby se vzpamatoval. Kamarádi stáli kolem něj a dívali se na něj v napjatém očekávání. Sepp znovu přiložil zbraň k líci, pečlivě zámířil a začal znovu váhat. „Co se to děje, střel ho!“ zaslechl jednoho kamaráda jakoby z dálky. A náhle napětí povolilo. Jako ve snu a se strojovou přesností začal pohybovat prstem na spoušti. Překonal bodový odpor, zhluboka se nadechl, zadržel dech a stiskl. Zazněla rána, před ústím pušky se zaprášilo a prach mu zabránil ve výhledu. Ale jeden kamarád, který pozoroval jiným otvorem v předprsni zákopu, zvolal: „Tys ho dostal, člověče, přímo na dvanáctku, ta svině je oddělaná.“ Jako stepní požár se zákopem šířila zpráva o vyřízení ruského odstřelovače. Náhle se rozštěkaly kulomety, ozvaly se rány z karabin a kdosi zvolal: „Útok.“ Rusové, kteří byli touto aktivitou a útokem z německé strany naprosto zaskočení, se úprkem stáhli ze svých předsunutých zákopů do své hlavní bojové linie. Myslivci vtrhli bez odporu do opuštěných ruských pozic. Mezi nimi byl i Sepp. On sám a svědkové jeho prvního odstřelovačského nasazení byli přirozeně zvědaví na to, jak se mu zdařil zásah, a běželi přímo k hromadě dřeva, pod níž musel ležet protivník. Ten si vyhloubil pod dřevem okop, v němž nyní leželo jeho mrtvé tělo. Vidět byly jen nohy, vedle nichž prosakoval přes stěnu zákopu potůček krve. Dva myslivci jej rychlým pohybem vytáhli za holeně z postavení, a tak se objevil celý rozsah smrtelného zranění. Jeho záda pokrývala krvavá břecha z kusů mozku a zlomků kostí, v týlu mu zela rána velká jako pěst, takže bylo vidět dovnitř lebky, kterou vyprázdnila tlaková vlna střely. Vojáci, kteří si již na podobné věci zvykli, obrátili padlého na záda a dívali se do obličeje asi šestnáctiletého chlapce, kterého Seppova střela zasáhla do pravého oka. „Toho's ale pěkně dostal, můj milý, a na skoro sto metrů přes otevřené hledí. Máš opravdu na to, Seppe,“ komentoval scénu jeden z myslivců. Sepp se podíval na svou oběť se smíšeným pocitem pýchy, zděšení a špatného svědomí. A náhle na něj přišlo dávení, musel zvracet. Křečovitě vyzvracel směs komisárku, kávového výtažku a sardinek v oleji. Podařilo se mu to udělat tak, že si nepotřísnil uniformu. Pocit trapnosti kvůli tomu, že dal veřejně najevo svou slabost, se v něm ale nemohl rozvinout, neboť jeho

kamarádi reagovali překvapivě klidně a s pochopení na jeho domnělou neschopnost sebeovládání. Jeden poddůstojník, který byl o jeden a půl hlavy větší než Sepp, měl velký světlérudý knír, šibalský výraz kolem modrých očí a byl možná o deset let starší, jej utěšoval s nápadným severoněmeckým přízvukem:

„Nemusíš se stydět, starouši, to se už stalo nám všem. Tím se musí prostě projít. Je lepší se pořádně vyzvracet než si nadělat do kalhot. Pro takové případy má papá vždycky něco ostrého.“ Přitom vytáhl z náprsní kapsy stříbrně se lesknoucí placatku kořalky a podal ji Seppovi. „Tady, dej si jeden pořádný doušek, to tě zbaví starostí. Ale dej si pozor, ať mi tam nenaslintáš kusy zvratků. Jinak ti vytáhnou jazyk až ke knoflíku u límce.“ Sepp si dal vděčně pořádný doušek. Když vrátil poddůstojníkovi láhev, blesklo mu hlavou: „Ten vypadá jako Viking, chybějí mu jen rohy na přilbě.“ A musel se usmát při pomýšlení na Vikinga u horských myslivců. Na dlouhé přemýšlení a vlastní pocity mu ale vůbec nezbyl čas. Zatímco pátrali v ruských zákopech po něčem, co by se dalo zužitkovat, přešli již Sověti do protiútoků. Úspěch, kterého myslivci dobyli, byl již zase ten tam. O hodinu později bylo všechno jako dřív a každý na svém místě. Sepp nicméně složil svou tovaryšskou zkoušku na odstřelovače a kamarádi šířili po zákopech zprávu o jeho zásahu. Setkal se s větším obdivem než odmítáním a pomohlo mu to zatlačit pochybnosti, které ho hryzaly. Osvoji si svou druhou lekci:

Válka je nemilosrdný systém, který spočívá v zabíjení a v tom, že můžeš být zabit. V boji je soucit s nepřítelem nakonec sebevražda, neboť každý protivník, kterého nezabiješ, tě může zabít v příštím okamžiku. Naděje na přežití roste s důsledností a bezohledností tohoto vojenského jednání v boji s nepřítelem.

Sepp tuto zásadu absolutně dodržoval až do konce války. Když měl nepřítele s prstem na spoušti v záměrném kříži, byl jeho osud již bez výjimky zpečetěn.

Ještě téhož dne se mu zdařily dva další zásahy neopatrných Rusů. S mladickou hrdostí na svůj úspěch si udělal kapesním nožem tři malé zářezy do pažby pušky. Byl to rituál, který dodržoval tak dlouho, dokud měl ruskou odstřelovačskou pušku. Teprve tragický konec jednoho kamaráda jej o rok později přiměl, aby tohoto sebevražedného zvyku zanechal. Ještě téhož dne ho šikovatel upozornil

na to, že má hlásit své zásahy spolu se jménem jednoho svědka z řad poddůstojníků nebo důstojníků roty. Započítávat se ale mají jen takové, kterých dosáhne mimo útok nebo obranu při pozičním boji. Za tímto účelem má Sepp vést sešitek, do něhož budou zaznamenávány zásahy, které musí být pokaždé potvrzeny nějakým důstojníkem nebo poddůstojníkem. Za každých deset potvrzených zásahů pak byl asi sedm centimetrů dlouhý a centimetr široký stříbrný proužek, který jinak měli na límci poddůstojníci. Odstřelovačům ho našivali na levé předloktí. Získat potvrzení svědka bylo často spojeno s nepříjemnostmi. Mnozí nadřízení záviděli vojákům úspěch a odmítali jim podpis dát. Zejména dělostřelečtí pozorovatelé, často mladí důstojníci plní vojenského idealizmu, pokládali i vlastní odstřelovače, jak jsme již vyličili, za zákeřné střelce ze zálohy a dávali najevo svou neskrývanou antipatii tím, že jim odmítali dát potvrzení. To byl také důvod, proč k sobě odstřelovači a dělostřelečtí pozorovatelé zřídka chovali sympatie. Dalším důvodem této institucionální nevraživosti byla skutečnost, že odstřelovači rádi kradli dělostřeleckým předsunutým pozorovatelům jejich dobré vybavení sestávající z kabátů, dek a celt. Sepp se stane mistrem svého oboru ve speciální oblasti decentralizovaného obstarávání kusů důstojnické výbavy.

V průběhu následujících čtrnácti dnů se mu zdařilo dohromady dvacet sedm zásahů. Z jeho nového úkolu se stala rutina. Jako nezkušený nováček při tom měl ostatně pořádnou dávku štěstí. Ruští odstřelovači, kteří netušili, že je vlastně začátečník, se mu vyhýbali. Na úseku fronty, na kterém stála jeho rota, navíc vládl relativní klid. To umožnilo Seppovi získat zkušenosti a poučit se z vlastních chyb. To byla výhoda, jež nebyla dopřána mnohým jiným odstřelovačům, kteří neměli bojové zkušenosti a museli po krátkém čase zaplatit za své chyby životem.

Ale dny lehkých bojů skončily 18. srpna 1943. Již několik dní předtím zesílil tlak, který vykonávali Rusové palebnými přepady. Ten vyvrcholil velkým útokem po celé délce fronty na Donci. Rusové, kteří měli drtivou převahu, zaútočili a prolomili frontu. Myslivci museli vyklidit svá postavení. V defenzivě se projevilo, jak velký taktický význam má dobrý odstřelovač. Ačkoli byl teprve několik týdnů na frontě, Sepp již vynikl stoickým klidem a chladnokrevností

zkušeného vojáka. Dokonce i ve velmi obtížných bojových situacích neztrácel hlavu. Bojoval nápaditě a se štěstím. To byla schopnost, které se nikdo nemůže teoreticky, rozuměj jakkoli kvalitním výcvikem, ve skutečnosti naučit. Jen v konfrontaci s nevyhnutelnou skutečností války se projeví vojenská zdatnost tím, že voják potlačí svůj strach a přirozený reflex dát se na útěk.

3. divize horských myslivců (3. G. D.) zahájila svůj systematický, ale spořádaný ústup směrem k Dněpru. Velká přesila dvaceti tří úplných ruských divizí útočila na německá postavení, v nichž se nacházelo deset divizí, které ztratily většinu mužstva a materiálu. Jeden kilometr frontové linie bránilo pouhých devadesát vojáků. Aby byla obsazena nechráněná místa, byly týlové a logistické oddíly zařazeny jako pěchota a nasazeny přímo do frontové linie. Tak již neexistovala žádná hloubková sestava a žádné rezervy. Eventuální průlom fronty Sověty by měl bezprostřední a nanejvýše nebezpečné následky. 3. G. D. se přitom nacházela ve středu těch nejtěžších bojů u Záporoží, kde se dva ruské útočné klíny pokoušely o prorazení fronty a vzetí protivníka do kleští. I když myslivci ze 144. pluku horských myslivců čelili na strategicky důležitém místě desetinásobné přesile protivníka, udrželi svou obrannou linii a umožnili jiným oddílům spořádaný ústup a vybudování nové záchytné linie. Ruská ofenziva, při které se měnil směr úderu, trvala po celé týdny. Na začátku září přeměnil trvalý déšť brzy začínajícího podzimu cesty a silnice v neprůchodnou bažinu sahající po kolena. Neustálý nedostatek spánku, problémy se zásobováním potravinami a municí a nepřestávající bojové vypětí vyčerpaly poslední fyzické rezervy myslivců. Byla to typická bojová situace, která se měla běžně opakovat po celý zbytek války.

Sedmá rota 144. pluku dostala rozkaz krýt ústup pluku. Šedesát myslivců zaujalo kruhovou obranu v jedné vesnici na strategicky důležité křižovatce s úkolem zastavit postup motorizovaných ruských jednotek. Nepřátelští průzkumníci rychle zjistili, jak je Němců málo. Další sovětské oddíly myslivce obklíčily, aby je naprosto zničily. Zbytek 7. roty se skládal ze zkušených a rutinizovaných vojáků. Byli dobře opevněni a díky přesně zaměřené palbě se jim dařilo držet Rusy v patřičné vzdálenosti. Myslivci dokonce přestáli ve svých okopech s malými ztrátami i ostřelování z protitankových

děl a z tanků. V bojích jako by nastala hodina odstřelovačů. Rána za ranou zasahovala na vzdálenost tři sta metrů spolehlivě cíl. Na všech klíčových místech boje se objevoval Sepp a svou téměř neomylnou palbou zaháněl protivníka do defenzivy. Díky svým neuvěřitelně silným nervům vysílal se smrtící jistotou projektily do řad ruských útočníků. Během takových beznadějných bojových situací bylo rozhodující, jestliže se podařilo získat také výhodu rozložením bojové morálky protivníka. Zkušený odstřelovač přitom neusiloval ani tak o smrtící zásahy, ale o co nejbolestivější a bojeschopnost zbavující zranění trupu. Vedle zjevně vyššího počtu zásahů v zápalu boje a rychle se opakující střelby strašlivý křik těžce zraněných demoralizoval jejich kamarády a brzdil jejich útočný elán. V bojích tohoto typu, které byly vedeny proti přesile útočných vln, si Sepp vypracoval dokonalou taktiku. Vyčkával, dokud se tři až čtyři útočné vlny nerozvinou do hloubky. Pak začal rychlou střelbou ostřelovat obě poslední vlny, tak aby zasáhl co největší množství protivníků do břicha. Vojáci, kteří utrpěli toto nejtěžší zranění, začali křičet bolestí. Kromě toho znepokojila přední bojové řady skutečnost, že zadní řady přestaly útočit. Útok začal váznout. V tomto okamžiku si Sepp vzal na mušku útočníky v přední vlně. Protivníci, kteří se již přiblížili na více než padesát metrů, dostali pokud možno okamžitě smrtící zásahy do hlavy nebo do srdce, aby byli hned vyřazeni z boje. Protivníky, kteří se nacházeli ve větší vzdálenosti než padesát metrů, potom Sepp zasahoval tak, aby výsledkem byl co největší počet těžce zraněných. Když se protivník dal na útěk, ti, kterým střela zasáhla ledviny, nelidsky křičeli. Útok se pak často náhle zhroutil. Za takových bojových situací se Seppovi podařilo za několik málo minut dosáhnout až dvaceti zásahů, které se ale nezapočítávaly.

Po dva dny mohl tímto způsobem za spolupráce svých kamarádů zajišťovat přežívání malé bojové skupiny. Aby však skupina obránců, jejíž počet se mezitím ještě zmenšil, unikla hrozbě nevyhnutelného zničení, musela se okamžitě stáhnout. V průběhu druhé noci se rotě podařilo uniknout po úspěšném průlomu a odnést s sebou třináct raněných. Odstřelovač při tom znovu udržoval pronásledovatele v patřičné vzdálenosti tak dlouho, až se myslivcům za svítání podařilo dorazit k vlastní nové hlavní bojové linii. V souvislosti

s tímto líčením se jistě znovu vynořuje otázka po etice a vojenské čestnosti takového způsobu vedení boje. Když se ale jedná o prastaré nespoutané násilí, je jediným vodítkem jednání jen vlastní přežití nebo přežití nejbližších kamarádů.

Ani po dosažení hlavní bojové linie nebyl čas pomýšlet na zasloužený odpočinek. Za rozbřesku příštího dne Rusové znovu zaútočili, sice ne s takovou silou, ale bylo opět nutno napnout všechny smysly. Tehdy se k myslivcům za rachotu pásů přibližovaly tři tanky podporované pěchotou. Sepp si mezi svými kamarády vytvořil hloubkové postavení, v němž, jak předpokládal, bude moci co nejdéle setrvat ve skrytu před nepřítelem. Vojáci mezitím co nejlépe zamaskovali své nové improvizované pozice v naději, že tak přicházející Rusy co nejvíce zaskočí náhlou palbou. Protivník, který se neorientoval v situaci, postupoval s krajní opatrností.

Sovětské pěšáci se drželi, pokud to šlo, pod ochranou pomalu postupujících tanků. Ty se nyní nacházely ve vzdálenosti pouhých sto padesáti metrů od německých postavení. Přední tank sebou trhl a zůstal náhle stát. Jeho věž se s hukotem otáčela a zaměřovala kanon k německým liniím, ačkoli je ještě nelokalizovala. Věž se zastavila a o několik vteřin později se otevřel poklop. Sepp již přilícil pušku a namířil střed záměrného kříže na poklop tanku. Z otvoru věže se opatrně vynořila do výšky dvou dlaní hlava. Tankista přiložil k očím dalekohled. Seppova puška byla přesně zastřílena na vzdálenost sto dvaceti metrů. Kdyby tedy zamířil o několik centimetrů výše, musel by výstřel sedět. Za těchto okolností se musel nutně trefit, neboť hluk výstřelu bude současně signálem k počátku boje. Sepp váhal jen několik vteřin, pak mu hlavou bleskurychle projela myšlenka – to je velitel tanků a možná celého útoku. Jestliže bude vyřazen, může to znamenat rozhodnutí. Sepp se zhluboka nadechl, soustředil se, pak následoval klidný a rovnoměrný pohyb prstu na spoušti a již zahřměl výstřel.

Sepp zaměřovacím dalekohledem zahlédl, jak na vysoko se nacházející otvor ve věži vyšplouchl proud krve, a hlava zmizela v tanku. O několik vteřin později se rozpoutal boj. Tanky skutečně zůstaly stát, střílely sice na německé linie, ale nezpůsobily žádné škody. Po několika minutách zarachotily jejich motory a všechny tři ocelové kolosy se stáhly nazpět. Seppova domněnka se potvrdila.

Ruský útok nyní zjevně postrádal velení, neboť když protivník po uplynutí jedné hodiny nastoupil podruhé k útoku, neatakoval již s nutným elánem a rozhodností. Jediný dobře zaměřený výstřel připravil nepřátelský nápor v pravém slova smyslu o hlavu a je nanejvýš pravděpodobné, že umožnil myslivcům, aby toho dne odolali nepříteli.

20. září ofenziva konečně skončila. Mezitím se zkrácená německá fronta jakžtakž upevnila a díky vysoké bojové morálce 3. divize horských myslivců zabránila průlomu protivníka. 144. pluk horských myslivců ztratil v těchto mimořádně těžkých bojích více než polovinu svých vojáků. Zbyli jen zmoření, špinaví, zavšivení, zranění a nemocní vojáci, kterým nadlidská námaha předešlých bojů vryla do obličeje hluboké vrásky. Cynická nacionálněsocialistická propaganda vydávala tyto obličeje za heroické, v ohni zakalené tváře bojovníků na východní frontě.

Sepp kupodivu přestál celý boj bez zranění, trápily ho ale vši, které vojáci láskyplně nazývali „filcky“ (německy Sackratten, tedy něco jako „pytlíkové krysy“), a průjem, protože se jako mnozí z jeho kamarádů po celé dny živil jen nasolenými okurkami, jež vojáci nacházeli ve spížiřnách ruských vesnických stavení.

Divize využila přechodného klidu k vybudování nové obranné linie, takzvané Wotanovy. V těchto dočasných pozicích měli vojáci zvláštní pocit, že jsou ve vlasti, protože se nacházeli v oblasti Volžských Němců, které nicméně Rusové již dlouho předtím deportovali. V pěkných malých vesnicích a městečkách s názvy jako Heidelberg, Tiefenbrunn a Rosenberg stály domy, jež byly během odsunu zanechány v pořádku, takže v nich ještě stálo ve skříních nádobí a vypadaly, jakoby čekaly na okamžitý návrat svých majitelů. Vojáci tu budovali svá postavení s vědomím, že za několik málo dní nebo týdnů se přes ně přežene bouře válečné zkázy. Zmocňoval se jich zvláštní pocit hrození jejich vlasti – byla to zlověstná předzvěst toho, co mělo teprve nastat?

Zatímco Rudá armáda sbírala síly k nové ofenzivě, byl v blízkosti Gendelbergu G. J. R. 144 jen nedostatečně doplněn rekonvalescenty a vojáky vracejícími se z dovolené. Také přísun zbraní a munice zdaleka nesplnil očekávání. O to důležitější byl nyní co nejlepší průzkum v oblasti pozic pluku, zajišťující, že bude možné očeká-

vat nepřátelský útok na správném místě a náležitě rozdělit vlastní omezené síly. Stejně důležité bylo vzbudit v nepříteli falešný dojem o rozsahu vlastních sil odvážnými útoky úderných oddílů. Sepp byl nyní v ranních a večerních hodinách stále na šoulačce před vlastními liniemi, aby zjišťoval situaci a překvapivou cílenou palbou odháněl neopatrné ruské hlídky od německých linií, decimoval je a znejistělé přeživší zaháněl nazpět do jejich pozic.

Běžná průzkumná hlídka pátrala po nepřátelských postaveních a zpravidla nebyla vůbec připravena na konfrontaci s ojedinělým odstřelovačem číhajícím daleko před nepřátelskými liniemi. Kontakt s nepřátelským odstřelovačem takovou německou či ruskou hlídku zasáhl většinou jako blesk z čistého nebe. Proto se Seppovi často podařilo zastřelit větší počet členů průzkumného oddílu dříve, než se jeho členové zorientovali do té míry, že si našli bezpečné postavení nebo se stáhli do bezpečné vzdálenosti.

Za svítání překrásného podzimního rána v pozdním září ležel dobře zamaskovaný Sepp na zalesněném vrcholku malého pahorku a pozoroval ruské dělostřelecké postavení, které se nacházelo ve vzdálenosti asi tisíce metrů, když přibližně sto padesát metrů před ním náhle opatrně vstoupila na malou mýtinu z malého lesíka ruská výzvědná hlídka. V ranním slunci se vynořila zjevně bezstarostná skupina vedená mladistvým poručíkem. Vojáci šli příliš těsně jeden za druhým. Sepp s obvyklým sebeovládáním, aby neprozradil svou pozici, přiložil svou odstřelovačskou pušku k lici a s údivem zaměřovacím dalekohledem pozoroval nezkušený postup této výzvědné skupiny. Když si vzal nejprve na mušku důstojníka, jak měl ve zvyku, zjistil ke svému překvapení, že tento poručík jistě náleží k ruským vysoce postaveným politickým kruhům. Bylo zcela neobvyklé, že měl ručně šitou uniformu z jemného sukna a překrásné vysoké boty z té nejlepší kůže. Jak tak úporně zíral na tuto fascinující scénu s prstem na spoušti, Sepp zahlédl, že poručík náhle klopýtl o kořen stromu. Uvolnil už připravený ukazovák a pozoroval, jak se ruský důstojník zvedá a vytahuje z kapsy bělostný kapesník s háčkovaným okrajem, aby si očistil prsty a uniformu. On, který sám žil již po celé týdny v špině, zápachu a ve společnosti hmyzu a byl vtažen do každodenního, bezohledného boje o přežití, si uvědomil, jak anachronická je tato situace, v níž se mísí směšnost a pošeti-

lá atmosféra mírumilovnosti. Válka ale neuznává sentimentalitu. Kdyby tuto výzvědnou hlídku ušetřil, vystavil by bezprostřednímu nebezpečí sebe sama a své kamarády. Zatímco zaměřovacím dalekohledem pozoroval, jak poručík pečlivě vyprášil kapesník, složil jej a znovu dal do kapsy, zaměřil nitkový kříž s nevyhnutelnou důsledností na jeho levou náprsní kapsu. Nad situací, v níž mělo dojít k aktu zabítí, se již vznášela magická estetika smrti. Zdálo se, že se smrt již stylizuje jako rituál, jako poezie svévolné pomíjivosti, tak jak již byla povýšena na „umění“ součástí kultury japonských samurajů, rituálem bušidó.

Snadnost, s níž si Sepp určil okamžik, kdy bude jednat, byla překvapivá. Znovu přiložil prst na spoušť, v duchu se usmál a znovu spoušť stiskl, aby dokončil své dílo.

Když třesk otřásl ranním klidem, upřel mladý důstojník zděšený pohled na ránu ve svých prsou, z níž tryskal malý pramének krve. Zatímco se jeho vojáci s hlasitým křikem rozptýlili, upadl bez hlasu na kolena, jeho již neživé oči se zvedly ještě jednou k ranní obloze, načež se obrátily v sloup a jeho neživé tělo přepadlo do houští. Poté co dva vojáci také zaplatili pokus odnést je životem, zůstali ostatní v bezpečném úkrytu a stáhli se, aniž by přímo zjistili, kde se nachází postavení odstřelovače. Sepp ale věděl, že toto místo je prozrazeno, a jako nějaký lesní duch rychle zmizel v podrostu.

Za svých výzvědných pochůzek a lovů před hlavní linií boje pozoroval, že protivník shromažďuje stále větší masy vojáků. Jeho hlášení a hlášení ostatních odstřelovačů představovala důležitý kamínek mozaiky německého průzkumu blízké oblasti, kterému se tak podařilo určit, kde bude těžiště budoucího útoku. V osm hodin ráno 26. září 1943 rozjasnily východní horizont ďábelské záblesky stovek ohnivých blesků. K německým postavením se blížilo hřmění a naříkavé zvuky, které zesílily tak, že vytvořily ohlušující kulisu. Vteřinu po vteřině se zdálo, že se mezi vojáky otevírá pekelná propast. V téměř jediné explozi nad nimi vybuchlo vše, čím je zasypala dělostřelecká palba z hlavní stovky děl a kaťuší. Ve vzduchu hučely střepiny a rozmetaná zem, dým ze střelného prachu a prach ztěžovaly dýchání. První vlna explozí vytrhla myslivce z jejich předchozího napětí, které ještě dokázali ovládat. Nyní se ale každého z nich zmocnil neskrývaný strach

a sebeovládání vyžadovalo největší vypětí všech sil. Za první vlnou výbuchů následovalo nervy drásající volání zraněných a zmrzčených o pomoc. Myslivci se tiskli co nejvíce ke dnu svých okopů. Mumlali krátké modlitby, někdy je dokonce vykřikovali, skládali potichu sliby a těm z nich, kteří propadli hysterii, zabráňovali kamarádi, pokud to šlo, opouštět provizorní úkryty.

Půdou otřásaly tupé dopady střel a detonace. Vzduch se změnil v dusivou směs špíny, dýmu a kovového prachu, která vojáky téměř připravovala o dech. Sepp měl pocit, že je bezmocný jako malé dítě, a křečovitě se zarýval do hlíny své díry. Odřikával znovu a znovu Otčenáš, který přerušoval jen prosbami, aby jej Bůh uchránil a aby přežil to peklo. „Hovno, hovno, proč já, Bože, nech mne, ať se odsud dostanu, pomoz mi, pomoz mi, Otče náš na nebesích...!“ Náhle se v bezprostřední blízkosti ozvala obrovská detonace, která Seppa ohlušila, přestože si zacpal uši. Ztratil v tom okamžiku orientaci. Spolu se záplavou hlíny se na něj zřítíl přes okraj zákopu obrovský temný stín. Sepp instinktivně sklonil hlavu a ještě více se skrčil. Vedle něj cosi tupě plesklo do bláta. Prudce se odtáhl, zachvácen strašnou hrůzou. Byl to doutnající zbytek jednoho kamaráda ze sousední díry. Torzo s odervanými údy, prsa, krk a obličej roztrhány střepinami tak, že z nich zbyla krvavá cukající se beztvářá masa. Ale ústa, která byla kupodivu neporušena, začala náhle hrdelem, jakoby z jiného světa přicházejícím tónem sténat a mluvit: „Co je se mnou, co se stalo, proč je náhle taková tma, proč už necítím tělo?“ Na cáry rozervané pahýly paží a stehů sebou začaly bezmocně cukat. „Pomoc, pomoz mi přece,“ úpěla klokotavě ta ústa. Seppa zachvátila panika. Téměř hystericky se přitiskl ke stěně zákopu, aby se nemusel dotknout těla zmrzčeného. Ochromen a neschopen pohybu, hleděl strnule na tu apokalyptickou scénu. Umírající začal křičet: „Jsem slepý, aahhh, slepý, áách, kde mám ruce, ááách.“ Při tom se cukající torzo válelo v blátě. Sepp si myslel, že se zblázní. Náhle se roztřásl jako osika. Jeho myšlenky jen volaly: „Ó Bože, dopřej mu smrt, proklatě, proklatě, nech ho přece zemřít, proč neumírá?“ Umírající křičel neuvěřitelně hlasitě z posledních sil: „Áááách!“ a náhle ustal, když naposledy v křeči strnula jeho rozervaná, dříve lidská tělesná schránka. Kamarád byl vykoupen. Sepp ještě po celé minuty zíral před sebe, jako by byl v hypnóze,

a pokoušel se uklidnit. Nevnímal, co se děje kolem něj, nevnímal, jak se kolem něj mísily v pekelné zvukové kulise výstřely z tankových hlavní a těžkých minometů. Bezprostředně mělo dojít k útoku pěchoty. Stejně náhle, jak bubnová palba začala, tak také po půl hodině skončila; pěšákům to připadalo jako věčnost. Nyní bylo slyšet stále hlučnější rachot ruských tankových pásů, s nímž se prolínalo mnohohlasné Hurá! útočící pěchoty. Myslivci se za několik vteřin probrali ze strnulosti. Sanitáři se ujali raněných, lehce ranění a nezranění myslivci opřeli své zbraně o okraje zákopů a odpověděli na ruskou palbu. Seppovi se přímo ulevilo, když nyní nějak mohl uvolnit své překypující rozčilení. Divoce a nevnímající nebezpečí se dal do boje, aby ze sebe dostal šilenství, které ho začalo zachvacovat. Bylo to jako osvobození.

Znovu nastala hodina odstřelovačů. Každý z jeho projektilů s neklamnou jistotou našel svůj cíl v řadách útočníků. Zuřil divoký boj, frontová linie se uvolnila. Hlaveň Seppovy pušky se tak rozpálila, že roztekla vrstva protikorozního maziva mezi ní a lůžkem pažby a kanula mu přes prsty. Kolem něj dopadaly střely a vzduchem svištěly střepiny granátů. Instinktivně se přemísťoval, hledal úkryty, skákal od postavení k postavení, spěšně se zmocňoval munice padlých Rusů a snažil se neztratit kontakt se svým houfem.

Prostí vojáci neměli ponětí o dalekosáhlé souvislosti ruské ofenzivy s průlomem na dolním Dněpru. Celková strategická situace se jim redukovala na archetypální boj o přežití. Po osm dní zuřil boj za neustálého střídání obrany a protiútoku. Nedoplňované rotý a pluky doslova roztávaly. Na obvazištích se neustále operovalo. Ve dne v noci přinášeli sanitáři bez oddechu zbytky tkání a amputované části těl do jam na odpadky, které byly vyhloubeny za stany, v nichž pracovali chirurgové. Na pomoc čekaly stovky sténajících, křičících a umírajících vojáků. Sanitáři nemilosrdně vybírali beznadějně případy. Pokud těm nešťastníkům přálo štěstí, mohli čekat na smrt omámení morfiem. Většinu ale zastihla nakonec příliš brzká a nesmyslná smrt o samotě a její příchod doprovázely morfiem nepotlačené bolesti. Mnohé z nejhůře raněných, kteří neměli naději na záchranu, zastřelili, pokud měli štěstí, jejich stateční kamarádi ještě na bojišti, když hrozilo nebezpečí, že padnou do rukou nepříteli. Týrání zraněných totiž bylo každodenním jevem.

Nad bojištěm se vznášel zápach prachu, potu, krve, strachu a smrti. Vtiskl se nesmazatelně do smyslů vojáků. Osmnáctiletý mladík Sepp přišel jako mnozí jiní z jeho vrstevníků v takovém prostředí o svůj kladný, vinou nezatížený vztah k životu a o lehkost, s jakou jej doposud snášel. Byl donucen prodávat svůj život tak draze, jak jen to bylo možné, a stal se z něj při tom mimořádný profesionál. Neztrácel nervy tam, kde jiní propadali panice. Používal svou zbraň se smrtící přesností jako chirurgický nástroj. Odvěký cit pro boj mu vnutil rytmus defenzivy, úkrytu a útoku. Vyznačoval se nezbytnou nebojácností, která se též nazývá statečnost, před hrozbou vlastního zranění a smrti a neopouštělo jej také nepochopitelné a nezbytné štěstí. Je to jedna z nevysvětlitelných stránek války, že několik málo vojáků je zdánlivě imunních vůči smrti a zranění. Sepp byl jedním z nich. Bylo mu souzeno přežít, ačkoli se vždy nacházel ve středu boje.

Ze 4. na 5. října boj utichl. Decimované a vyčerpané jednotce tak bylo dopřáno několik dní na jakous takous reorganizaci.

Čtvrtá kapitola

Zvláštní dar sebeovládání

Již 9. října 1943 se Rudá armáda vrhla s dvacetinásobnou převahou na zbylý hlouček třetí divize horských myslivců. Kolem desáté hodiny dopoledne začala nezbytná přípravná bubnová palba čtyř set ruských dělostřeleckých baterií a dvou set dvaceti kaťuší (Němci nazývaných Stalinovy varhany). Za hodinu to obnášelo více než patnáct tisíc vystřelených projektilů. Divizi znovu zachvátila nervy drásající hrůza pramenící z pocitu, že je bez pomoci vydána na milost a nemilost osudu. Když skončilo ostřelování, vynořili se myslivci, kteří vypadali jako strašidla, ze svých děr v rozryté zemi, z níž vystupovala sirná pára. Bránili se se zoufalým odhodláním. Ukázalo se, že skutečný voják vyrůstá díky sebeovládání, zkušenostem nabytým v boji, houževnatosti a připravenosti se prosadit.

Protivník se na ně přihnul jako příliv. Zdálo se, že Rusové mají nevyčerpatelnou zásobu vojáků. Zatímco se nedostatečně doplňované jednotky wehrmachtu stále více zmenšovaly, válečná moc protivníka neustále rostla. Protože se Japonci soustředili na jižní Pacifik, mohli Sověti stáhnout mnoho jednotek ze Sibíře a vrhnout je na západní frontu. Kromě toho mobilizovali bez omezení všechny muže ve věku od čtrnácti do šedesáti let. Mnohé z těchto jednotek sestavených ze spěšně odvedených branců sloužily jen jako potrava pro děla. Nacpali ty vojáky do uniforem, pod kterými ještě měli civilní šaty, a za pouhé dva dny jim předvedli, jak se používá ruční střelná zbraň. Jejich odvod a organizace probíhaly s tak velkým spěchem, že se zbraň ani na každého z nich nedostala. Vzhledem k tomu, že se při každém útoku počítalo se ztrátami, dostaly do ruky pušky nebo samopaly jen první útočné vlny. Vojáci, kteří šli za nimi, museli vyrazit z postavení beze zbraně a v průběhu útoku si brát pušky padlých. Strach, který měli tito dopředu obětovaní vojáci před nasazením do boje, kompenzovalo ruské velení ještě většími obavami před vlastními kontrolními institucemi. Vojáky

hnaly nemilosrdně do boje jednotky tajné služby NKVD, které stály za nimi. Sepp poprvé viděl, jak Rusové nemilosrdně stříleli ty, kteří odmítali jít vpřed nebo se báli, a jak neúprosně hnali jiné před ústí německých zbraní. Jedna útočná vlna za druhou dorážela jako příboj na německá postavení. Myslivci stříleli svou soustředěnou palbou ruské vojáky jako zajíce. Výsledkem byla bitevní pole nepopsatelného rozsahu. Před německými postaveními se navršily valy mrtvých a těžce raněných Rusů.

Další útočníci museli jít přes své padlé kamarády a kryli se před střelami za jejich těla. Někdy byli mrtví navrstveni tak vysoko, že se ruský útok na takto vzniklé bariéry zastavil. Útok měly znovu uvést do pohybu tanky, které bezohledně najížděly na vlastní raněné, když se prodíraly překážkami z nahromaděných těl. Při rozpadávání těl přejetých lidí se ozývalo hlasité mlaskání. Neúprosné pásy tanků T-34 drtily kosti, jejichž praskot zněl, jako když se láme suché dřevo.

Po celé dny odolávali myslivci útoku sovětské pěchoty. Před jejich postaveními leželo nepopsatelné množství padlých a raněných. O několik hodin později si těmito těly prorazily cestu pásy ruských tanků T-34. Ten pohled na nahromaděná, roztrhaná těla, nad kterými se vznášelo sténání a předsmrtný křik umírajících, byl nesnesitelný. Rozpoutal se šílený boj. Aby se z toho pohledu nepomátli, bojovali myslivci jako smyslů zbavení. Tam, kde protivníkům došly náboje, se na sebe vrhali s bodáky a polními lopatkami. Zuřivý odpor myslivců pak k večeru přivodil konečné zhroucení ruského útoku.

Seppa dali k zvláštní dispozici veliteli roty. Stále znovu se dostával na místa nejprudšího boje. Vzdálenost k nepříteli se často zkracovala takovým tempem, že po několika málo přesně zamířených výstřelech musel odložit svou odstřelovačskou pušku a chopit se samopalu MP 40, který za takových bojů nosil vždy na zádech. Byly to velmi problematické situace, za nichž se rozpadaly bojové linie a vojáci se dostávali do boje zblízka. Při vzdálenostech menších než třicet metrů šlo využívat odstřelovačskou pušku jen za určitých okolností, neboť zorné pole její optiky se příliš zúžilo na to, aby rychle zachytilo cíl. Případné míření přes otevřené hledí pod zaměřovacím dalekohledem tu také nepřicházelo v úvahu, protože

montáž nad ním dovolovala pohled jen malým výřezem zorného pole. Takové boje přinášely odstřelovačům nadměrné napětí. Sepp nesměl přijít o svou odstřelovačskou pušku a kromě toho se vydával v mimořádné nebezpečí, že se prozradí. Pokud by se tak stalo, znamenalo by to pro něj podstatné zvýšení nepřátelského náporu, neboť odhalení odstřelovači se stávali přednostně cílem soustředěné palby.

I když se k večeru boj zastavil, nezmenšilo se napětí zbývajících bojeschopných myslivců, neboť bylo zřejmé, že se Rusové se jen přeskupují a mohou kdykoli znovu zaútočit. Do příštího útoku zbývalo ve skutečnosti jen několik málo hodin. Nebyl naštěstí tak prudký, takže se podařilo protivníka udržet v patřičné vzdálenosti, k čemuž nemalou měrou přispěli odstřelovači dobře umístěnými zásahy na dálku.

V noci z 10. na 11. října 1943 se ruská palba v úseku, kde se nacházelo Seppovo postavení, náhle zastavila. Trvalo to jen několik minut a na bojišti zavládl klamný klid. Velitel rotы využil situace, aby rychle prošel její postavení a přesně se seznámil se situací na svém úseku. V předsunutém postavení těžkého kulometu mu myslivci podali hlášení o podezřelých pohybech v předpolí, které pokrývaly keře. Ihned byla sestavena výzvědná skupina složená z osmi vojáků, kteří měli bojovou zkušenost. Sepp ji jistil. Plíží se obezřetně terénem třicet metrů stranou od skupiny. Měl svou odstřelovačskou pušku, pěšáci byli vyzbrojeni samopaly a ručními granáty. Když se plazili k označenému místu travou, která by jim při chůzi sahala až po kolena, měli nervy napjaté až k prasknutí. Asi po třech stech metrech zaslechli náhle tlumené hlasy. Sepp zaujal na pokyn velitele oddílu dobře zamaskované postavení pod skupinou keřů, zalícil pušku a pozoroval zaměřovacím dalekohledem okolí. Ve vzdálenosti asi osmdesáti metrů zahlédl východ z údolí. Výzvědný oddíl se propracovával dále k hřebenu prolákliny. Jeho velitel se opatrně podíval do prohlubně a spatřil za ní bojovou skupinu sestávající z asi stovky ruských vojáků, starých mužů a chlapců, kteří tam rozmlovali, kouřili a tiskli se k sobě ve strachu před nastávajícím nasazením do boje. Velel jim zcela nezkušený politruk. Velitel oddílu se připlížil nazpět a dal svým mužům pokynem ruky zprávu o situaci. Jeden z nich se připlázl k Seppovi a sdělil mu,

že hned, jak se rozední, přepadne oddíl Rusy palbou nehledě na jejich početní převahu. Dá se očekávat, že zcela překvapení Rusové pak instinktivně poběží k východu z kotliny, kde na ně zahájí palbu Sepp.

O dvě hodiny později se na horizontu objevilo první zsinálé ranní světlo. Mnozí z Rusů mezitím usnuli, jejich několik málo hlídek zjevně nedávalo pozor. Na znamení velitele oddílu vzal každý pěšák do ruky tři ruční granáty a odjistil je. Jakoby přicházely z nicoty, mezi nic netušícími rudoarmějci nečekaně vybuchlo dvacet čtyři ručních granátů. Okamžitě propukla naprostá panika. Nezranění pobíhali bezhlavě sem a tam, stříleli divoce kolem sebe, a přitom zraňovali další kamarády. Vyděšení zranění křičeli. Myslivci se nyní vztyčili a pálili ze samopalů do zmateného davu, kterému nikdo nevelel. Podle očekávání přechali Rusové k ústí úžlabiny přímo na mušku Seppovi. Poslušen neúprosných zákonů války plnil Sepp svůj úkol. Jednal rutině, mířil na střed těla, rychle a rovnoměrně mačkal spoušť, znovu zamířil a stiskl. Rána za ranou dopadala na cíl se smrtonosnou jistotou. Za minutu leželo v trávě pět smrtelně zraněných protivníků, další váhali a dali tak Seppovi čas, aby znovu nabil pušku. Když se Rusové vzpamatovali ze svého strnutí, svíjelo se již dalších pět těžce zraněných v trávě. Ostatní se tlačili nazpět, a dostali se tak znovu do palby samopalů a mezi vybuchující ruční granáty výzvědného oddílu. Po několik minut se tak točili v úžlabině a u jejího vyústění sem a tam, dokud masakr neskončil. Myslivci, kteří kupodivu neutrpěli žádné zranění, zanechali za sebou bojiště poseté rozervanými těly a sténajícími raněnými a umírajícími. Výzvědný oddíl a odstřelovač zmizeli potichu jako duchové v pološeru úsvitu.

Odvážné a úspěšně provedené přepadení poskytlo decimované rotě několik hodin klamné úlevy. Ale již v poledne na ni dopadl s nezmenšenou silou ruský protiúder. Znovu se myslivcům podařilo se zoufalým odhodláním udržet až do večera, kdy se útok s počínajícím soumrakem náhle zastavil. Připraveni na nejhorší čekali pak s napětím na to, co přijde. Krátce před půlnocí přišlo hlášení, že se Rusům podařilo prolomit frontu na jiném místě a že nyní přeskupují své síly k úderu do hloubky. Myslivcům to přineslo dočasnou záchranu. Zbylo jich totiž tak málo, že by již nepřestáli další den

velkých útoků. Pro těžce poznamenané vojáky, naprosto vyčerpané hladem, zraněními a infekčními chorobami, byl krátký okamžik klidu otázkou přežití. Po celé dny se myslivci živili jen solenými okurkami a jablky, které našli v ruských selských chatrčích. Tato vražedná směs vyvolala nakonec kolaps i těch nejodolnějších střev. Všichni dostali průjem. Protože si nešlo spořádaně ulevit od nutkání v průběhu boje a také nebylo možno měnit prádlo, představovalo každé očekávané uprdnutí neodhadnutelné riziko. V mnohých vojenských kalhotách se odehrávala skutečná dramata. Nedostatečná reorganizace začala s plnými kalhotami a v kruhu zapáchajících kamarádů.

Zbýval sotva týden na zotavení, k naléhavě nezbytnému spánku, hygieně a k znovunabytí sil s pomocí vcelku postačující stravy. Právě tělesná hygiena představovala důležitou stránku rekonvalescence jednotek.

Během výcviku jednotek v kasárnách se z oprávněných důvodů konaly pravidelné a neohlášené kontroly, jak vojáci pečují o svou tělesnou hygienu. Přitom se zkoumala i oblast genitálií. Štábní lékař s několika sanitáky přicházel neočekávaně. Rota musela nastoupit do jídelny, vojáci se museli svléci a postavit nazi do řady. Lékař se zvláště věnoval pohlavním orgánům a počátečním příznakům pohlavních chorob, zánětů a mykóz, které vyvolávala nečistota. Protože za špinavý penis hrozily disciplinární tresty, byl ještě mnohý žalud před apelem spěšně perfektně vyleštěn kapesníkem.

Za velmi problematických hygienických poměrů téměř nepřerušného bojového nasazení muselo být k tělesné péči využito všech možností. Jestliže k tomu nedošlo, dostavilo se velmi rychle množství nepříjemných potíží, které měly někdy za důsledek závažná onemocnění. Vojákům stále větší měrou ztěžovaly život mykózy a svrab, vši a vředy. Proto byly důkladně využívány příležitosti k mytí a odvšivení. Byla to přímo idyla, když se pěšáci prohlíželi navzájem a i ve svých šatech hledali, zda nemají vši nebo jiný obtížný hmyz. Dva nebo tři vždycky seděli zbožně vedle sebe, uprostřed měli svíčku, nad kterou bylo drátem upevněno víčko krabičky od krému na boty. Plamen svíčky zahříval plechové víčko, jako by to byla plotýnka sporáku. Polapení škůdci umírali se sykotem na rozpálené podložce za doprovodu komentářů triumfujících vojáků.